

УДК 332.12

JEL P25

DOI: 10.32782/2786-8273/2024-6-6

Лопатинський Ю.М.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри бізнесу та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9125-7818>

Yurii Lopatynskyi

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Парасій Д.С.

аспірант кафедри бізнесу та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1107-3506>

Dmytro Parasii

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Буринський В.М.

аспірант кафедри бізнесу та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0131-8133>

Volodymyr Burynskyi

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

ПРІОРИТЕТИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКО-МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ

PRIORITIES OF INCLUSIVE DEVELOPMENT OF RURAL-URBAN AGGLOMERATIONS

Анотація. У статті досліджено пріоритети інклюзивного розвитку сільсько-міських агломерацій, які є ключовими для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів і країни. Проаналізовано основні аспекти, такі як економічна інклюзія, цифрова трансформація, соціальна інтеграція та міжсекторальна співпраця, що сприяють підвищенню рівня життя населення та забезпеченню однакових можливостей для всіх верств населення. Особлива увага приділяється впровадженню інноваційних підходів і технологій, які відіграють важливу роль у подоланні сучасних викликів. Представлено перспективи розвитку агломерацій в умовах глобальних змін, що вимагають адаптації та використання нових інструментів для ефективного управління агломераціями на інституційних засадах з метою забезпечення інклюзивного розвитку.

Ключові слова: інклюзивний розвиток, сільсько-міські агломерації, соціально-економічні перетворення, просторове управління, економічна інклюзія, соціальна інтеграція, екологічна стійкість, інституційні засади, цифрова трансформація, територіальна згуртованість.

Abstract. Introduction. Rural-urban agglomerations represent a critical aspect of modern territorial development, especially in countries like Ukraine undergoing significant socio-economic transformations. These agglomerations combine urban and rural areas, creating unique challenges for inclusive development. The concept lacks legal definition in Ukraine, creating institutional uncertainty and necessitating research. **Purpose.** This study aims to outline priorities for inclusive development of rural-urban agglomerations in Ukraine, identifying key determinants influencing their formation and proposing strategies for sustainable growth. **Methods.** The research employs a systemic approach, combining comprehensive literature review with analysis and synthesis of findings. It analyzes domestic and international sources on rural-urban agglomerations and inclusive development, utilizing comparative analysis of various management approaches. The study incorporates institutional analysis to examine the regulatory framework in Ukraine. Synthesis of these methods allows for a holistic understanding of the complex interactions within agglomerations. **Results.** The study identifies several key priorities for inclusive development of rural-urban agglomerations: economic inclusion (ensuring balanced development across urban and rural areas, promoting economic diversification); digital transformation (implementing technologies to enhance access to information and services, particularly for vulnerable groups); social inclusion (developing initiatives for equal access to social services and infrastructure); inter-sectoral cooperation (fostering partnerships between public, private, and civil society sectors); institutional support (creating effective coordination mechanisms between administrative units); environmental sustainability (implementing measures to protect the environment and develop green infrastructure). The research also highlights the importance of human capital development, transport infrastructure improvement, and innovative governance approaches. **Conclusion.** Inclusive development of rural-urban agglomerations in Ukraine requires a multifaceted approach addressing economic, social, environmental, and institutional aspects. Their future development depends on adapting to challenges using innovative approaches. The study recommends further legislative definition of agglomerations, creation of pilot projects demonstrating

effective inclusive development models, and continued research in this area. Implementing these priorities will contribute to creating sustainable agglomerations ensuring high quality of life in both urban and rural regions, harnessing their potential for inclusive regional development in Ukraine.

Keywords: *inclusive development, rural-urban agglomerations, socio-economic transformations, spatial governance, economic inclusion, social integration, environmental sustainability, institutional framework, digital transformation, territorial cohesion.*

Постановка проблеми. Сучасні світові тренди визначаються двоїстими суспільними процесами хвильового характеру. У нинішньому розвитку позитивну роль відіграли процеси урбанізації, що зумовило зростання міст і часто розширення їхніх територіальних меж до прилеглих сіл. Економічні, соціо-культурні, екологічні та інші фактори взаємодії суб'єктів різних рівнів міської та сільської місцевості зумовлюють формування системи стійких контактів, контрактів і трансакцій, взаємозалежностей у поступальному розвитку. Такий розвиток має відбуватися на інклюзивних засадах, що забезпечує його сталість. Відповідають цим вимогам сільсько-міські агломерації, формування яких в Україні перебуває на вихідному етапі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку та взаємодії міст і сіл, становленню агломерацій як таких, їхніх форм і різновидів, поведінці суб'єктів агломерацій присвячені численні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців. У даній статті використані праці таких вчених як А. Wineman, D. Alia, C. Anderson [1], S. Ananian, G. Dellafererra [2], N. Novák [3], А. Крупник [4], Т. Зінченко [5], Н. Uchida, А. Nelson [6], О. Павлов [7], Y. He, G. Zhou, C. Tang [8], В. Бойко [9], І. Павлова [10], С. Tacoli [11], С. Perpiña Castillo, I. Vandecasteele, J. Aurambout [12] та багатьох ін. Проте складність і недостатня розробленість питання сільсько-міських агломерацій визначають доцільність подальших досліджень.

Мета статті полягає у окресленні пріоритетів інклюзивного розвитку сільсько-міських агломерацій в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тривалий історичний період більшість людства мешкала у невеликих громадах, у місцевості, яку зараз називають сільською. Орієнтовно з XII-XIII століть починає зростати роль міст, що пов'язано із розвитком торгівлі та ремесел як основи ринкових відносин. Підсумком було зростання чисельності населення та економічне піднесення у містах, які ставали насамперед центрами економічної активності та, відповідно, політичної влади, а також культурного життя. Особливо помітними зміни ролі міст були під час і після промислової революції (з кінця XVIII-го століття), яка супроводжувалася технологічними інноваціями, що призвело до значного збільшення виробництва та зростання потреби у великому обсязі людських ресурсів. Наслідком цього була міграція сільського населення, яке почало масово переселятися до міст у пошуках роботи на фабриках та заводах. Міста ставали центрами торгівлі та комерції, де виникали великі ринки та концентрувалися фінансові ресурси. Такі зміни вимагали розвитку інфраструктури, транспортних мереж, логістики загалом. Супутньо зростала роль соціальних і культурних факторів, міста формувалися як центри освіти і науки, досліджень, де зосереджувалися школи й університети, а також культурні та громадські заклади.

Зазначені процеси визначаються як урбанізаційні. При цьому історичний поступ можна розглядати як початковий поштовх, натомість зростає роль сучасних техноло-

гій, центрів інноваційного та технічного розвитку, що підвищує конкурентоспроможність конкретного регіону та країни загалом. Серед детермінант цього – індустріалізація, яка сприяла подальшому зростанню міст.

Новим фактором стали процеси глобалізації, а розвиток глобальної економіки та міжнародної торгівлі відповідно сприяв становленню агломерацій, а також зростанню великих мегаполісів як центрів економічної активності. За світовими стандартами в Україні немає мегаполісів, адже зазвичай мегаполісом вважається дуже велике місто або міський регіон з населенням понад 10 мільйонів мешканців та/або великим економічним, політичним і культурним впливом. Жодне з українських міст не досягає такого рівня чисельності населення, однак в розумінні суспільно впливу є його центри (п'ять-шість за різними баченнями).

Оцінки ускладнюються тим, що не існує універсального визначення понять «міський» чи «сільський». За основу беруться національні критерії, але окремі країни використовують дуже різні визначення урбанізації, міської та сільської місцевості [1], а визначальною особливістю є ріст саме великих міст.

Логічним наслідком є структурні зміни в економіці, скорочення зайнятості в сільському господарстві, зростання місто-орієнтованих насамперед промислових виробництв і, на сучасному етапі, сфери послуг. Урбанізація впливає не тільки на секторальний розподіл, на рівень зайнятості в окремих секторах, але і на рівень оплати праці [2]. З іншого боку, з переселенням значної частини населення до міст відбуваються трансформації харчових ланцюгів і швидкі зміни харчових звичок, зростання попиту на напівоброблені або готові до споживання продукти [3]. Сільська місцевість здебільшого виступає постачальником ресурсів і обов'язковим структурно-функціональним елементом агломерацій.

Разом із тим, простежується зменшення відмінностей життя у сільській і міській місцевостях, стирання меж між ними. Отже, «мета агломерації – синхронізувати розвиток громади міста з навколишніми громадами без обмеження у часі, а не вирішити окремі проблеми протягом певного періоду» [4].

Зазначене зумовлює формування нових об'єднаних систем взаємодії сільської та міської місцевостей, які і стосуються поняття агломерацій. Так, на думку Т. Зінченко, «агломераційна система – це локальна система взаємозалежних сільських та міських поселень, об'єднаних стійкими економічними, суспільними, технологічними, інфраструктурними, інноваційно-інвестиційними зв'язками, сумісно з використовуваними земельними ресурсами, що ґрунтується на спільних соціально-економічних інтересах міста-ядра та прилеглих територіальних громад» [5], з чим погоджуємося.

Проблематика агломерацій популярна й у зарубіжних дослідженнях, де, наприклад, інтерес становить індекс агломерації, який базується на трьох факторах: щільність населення, населення «великого» центру та час у дорозі до цього великого центру, що забезпечує послідовне визначення концентрації населених пунктів [6].

Різною є структурна та змістовна наповненість поняття агломерації. Так, О. Павлов та інші [7] запроваджують використання терміну «сільсько-міські агломерації», що становить науковий інтерес. Це отримує підтвердження у зарубіжних публікаціях. Наприклад, Y. He, G. Zhou, C. Tang та інші стверджують, що ефекти агломерації міст відіграють домінуючу роль в інтеграції міста та села, а ефективною моделлю є місько-сільська багаторівнева поліцентрична мережа [8].

У категоріальному аспекті сільсько-міська агломерація функціонує як «урборуральна територія, або агломерація урборурального типу – не лише система, яка складається із географічного простору і населених пунктів, а насамперед система зв'язків, що створюють опорний каркас взаємодії між поселеннями в часі й просторі, котра визначається різними факторами, наприклад міграцією, економічним балансом, фінансовими потоками, довкіллям тощо» [9]. Отже, йдеться про нову форму організації суспільства.

В Україні немає законодавчого врегулювання категорії «агломерація» чи визначення сільсько-міських агломерацій, що породжує інституційну невизначеність і становить поле наукових досліджень. Поширеним є опосередкований розгляд об'єднаних територіальних громад та районів як сільсько-міських агломерацій [10], функціонування яких врегульовані іншими нормативно-правовими актами. При цьому акцент робиться на об'єднаних територіальних громадах.

Розповсюдження є трактування агломерацій саме як міських. Проте, як зазначає А. Крупник, «в Україні є досвід утворення сільських агломерацій. Так, у Чернівецькій області існує унікальна сільська Колінковецько-Недобоївська агломерація з десяти сіл: Недобоївці, Владична, Ширівці, Клішківці, Малинці, Шилівці, Бочківці, Грозинці, Колінківці та Топорівці; всі ці села майже зрослись територіально. Загальна довжина цього утворення – 21 км, ширина до 4 км, чисельність населення понад 35 000 мешканців. Ця сільська спільнота була створена й розвивалася завдяки двом найважливішим причинам – рельєфу, що сприяє господарству, та торговельному шляху між двома старими торговими центрами й центрами розселення – Чернівцями та Хотиною» [4].

Звісно, формування сільсько-міських агломерацій вимагає трансформації існуючого управлінського, інституційного, організаційного устрою та суб'єктності. Роль інституційних трансформацій показана у наших попередніх дослідженнях [11], що стосується не тільки України. Як зазначає С. Tocoli, є докази того, що загалом трансформація сільської місцевості має позитивний вплив на зменшення бідності в сільській місцевості та економічне зростання [12]. Підтримуємо вирішальне значення трансформацій на засадах інклюзивності на сучасному етапі суспільного розвитку.

На думку С. Perpiña Castillo, I. Vandecasteele, J. Aurambout та багатьох інших, міста значно залежать від приміських і сільських районів, особливо щодо виробництва продуктів харчування й основних продуктів, управління природними ресурсами, захисту природного ландшафту, а також відпочинку та туризму; між міськими, приміськими та сільськими районами існує взаємозалежність, яка концептуально описується як «зв'язки» або «потоки» [13], що загалом стосуються інклюзивного розвитку.

На формування інклюзивного розвитку впливає багато факторів. Узагальнено говоримо про сукупність взаємопов'язаних економічних, соціальних, демографічних, екологічних, інституційних та просторових детермінант.

Відповідно, пріоритети інклюзивного розвитку сільсько-міських агломерацій охоплюють широкий спектр питань. Окреслимо основні з них.

Першість, як потенціал формування інших, займає збалансований економічний розвиток, який реалізується через створення умов для рівномірного розвитку як міських, так і сільських територій агломерації. Фактором сприяння розвитку малого та середнього бізнесу в агломераціях, зокрема в аграрній сфері, промисловому комплексі та сфері послуг є диверсифікація економіки, заохочення розвитку нових секторів, таких як туризм, зелена енергетика та ІТ, щоб зменшити залежність сільсько-міських агломерацій України від сільськогосподарського виробництва.

Цьому має сприяти інтеграція транспортної інфраструктури, розвиток ефективної транспортної мережі, що поєднує територіальні частини агломерації, включаючи створення інтегрованої системи громадського транспорту або за європейськими підходами – розвиток велоінфраструктури. Створення та покращення транспортних сполучень між сільськими та міськими територіями є пріоритетом у забезпеченні рівного доступу суб'єктів сільсько-міських агломерацій до економічних і соціальних ресурсів.

Отже, щодо соціальних ресурсів, то розвиток людського капіталу передбачає інвестиції в систему освіти, професійної підготовки мешканців агломерації, створення освітніх кластерів з метою забезпечення доступу до якісної освіти, включаючи професійне навчання, щоб мешканці сільсько-міських агломерацій (зокрема – сільської місцевості) мали відповідний рівень конкурентоспроможності на ринку праці. На думку S. Ananian, G. Dellaferrera, «люди в сільській місцевості мають більшу ймовірність бути зайнятими, ніж жителі міст, але вони, як правило, мають загрозу неналежного захисту праці та низької оплати праці» [2].

Збалансований розвиток різних територіальних частин сільсько-міських агломерацій (зокрема – сільської місцевості) передбачає поліпшення доступу до медичних послуг через розвиток мережі медичних закладів та використання сучасних засобів «цифрової охорони здоров'я».

Соціальна інклюзія стосується забезпечення рівного доступу до послуг та можливостей для всіх груп населення, що охоплює соціальну інтеграцію та соціальний захист, програми соціальної підтримки. Забезпечення соціального захисту вразливих груп населення містить розробку політик і програм, які сприяють рівному доступу до житла, освіти та медицини для мало-забезпечених, адаптацію суспільного простору для людей з інвалідністю та інших соціально вразливих категорій, залученню соціально вразливих груп (людей з інвалідністю, етнічних меншин, жінок, молоді) до економічного та суспільного життя.

Забезпечення екологічної стійкості передбачає впровадження заходів захисту довкілля та зменшення негативного впливу на нього, збереження природних ресурсів, упровадження екологічно чистих технологій у сільському господарстві та промисловості. При-

клад – створення зелених коридорів та впровадження енергоефективних технологій, розвиток систем управління відходами тощо. Інклюзивне піднесення має метою розвиток зеленої інфраструктури: парків, зелених зон, відновлення лісів, а також збереження біорізноманіття як засобу забезпечення екологічної стійкості агломерацій.

Багато інституційних детермінант впливає на інклюзивний розвиток сільсько-міських агломерацій. Враховуючи здебільшого значну територіальну протяжність і площу сільсько-міських агломерацій в Україні, вагому роль відіграє системне ефективне управління, що передбачає розробку механізмів координації та співпраці між різними адміністративними одиницями агломерації, міжрегіональну співпрацю, особливо в частині координації між сільськими та міськими органами влади для забезпечення інтегрованого розвитку агломерацій.

Як вважають фахівці Продовольчої та сільсько-господарської організації ООН, належне врядування є необхідною умовою балансу між селом і містом. Переосмислення відносин між містами та сільською місцевістю вимагає впровадження політики, стратегій і планів дій, які інтегровані: а) горизонтально через просторові масштаби; б) з державним і приватним секторами, організаціями громадянського суспільства, дослідницькими та професійними установами, формальними та неформальними громадянськими об'єднаннями; в) вертикально на різних рівнях зобов'язань і прийняття рішень [14].

Пріоритети управлінської інклюзивності передбачають участь громад у прийнятті рішень, залучення місцевих громад до процесу прийняття рішень через громадські слухання, участь у розробці місцевих стратегій і програм, запровадження механізмів контролю та підзвітності органів місцевого самоврядування перед громадянами. Не менше значення в умовах децентралізації має підтримка громадських ініціатив у плануванні розвитку агломерацій. Пріоритетними є інноваційні підходи в управлінні через застосування сучасних технологій для оптимізації процесів планування, моніторингу та управління розвитком сільсько-міських агломерацій.

Інноваційний розвиток також стосується стимулювання впровадження нових технологій та інноваційних рішень, зокрема – впровадження цифрових платформ для управління міською та сільською інфраструктурою, розвиток електронного врядування. Наприклад – розвиток «розумних» міст та сіл з використанням IoT технологій, використання цифрових технологій для подолання бар'єрів у доступі до інформації та послуг, особливо для людей з обмеженими можливостями та ін.

Перспективи впровадження інклюзивності розвитку сільсько-міських агломерацій стосуються створення та впровадження пілотних проектів, які демонструють ефективні моделі інклюзивного розвитку, з можливістю подальшого масштабування на рівні агломерацій, заохочення інноваційних рішень і стартапів, які спрямовані на вирішення проблем соціальної та економічної інклюзії, розробку та реалізацію інклюзивних програм і ініціатив.

Висновки. Інклюзивний розвиток сільсько-міських агломерацій є ключовим елементом сталого розвитку територій, що особливо актуально для такої просторово великої країни як Україна. Для досягнення ефективного інклюзивного розвитку необхідно зосередити увагу на багатьох аспектах, серед яких пріоритетними вважаємо економічну інклюзію, забезпечення рівних можливостей для економічного розвитку як міських, так і сільських територій агломерації, що охоплює створення умов для залучення інвестицій, розвитку підприємництва та забезпечення доступу до ринків. Соціальна інклюзія пріоритетом має розвиток інклюзивних програм і ініціатив, спрямованих на забезпечення рівного доступу до соціальних послуг та інфраструктури для всіх верств населення сільсько-міських агломерацій.

Цифрова трансформація передбачає впровадження цифрових технологій, таких як IoT та електронне врядування, є важливим чинником подолання бар'єрів у доступі до інформації та послуг. Особливу увагу слід приділити людям з обмеженими можливостями.

Партнерство між державним сектором, приватними компаніями та громадськими організаціями є необхідним для ефективного впровадження інклюзивних рішень і масштабування успішних пілотних проектів, забезпечить міжсекторальну співпрацю. Пріоритетним є ефективне інституційне забезпечення, яке важливе для створення дієвих механізмів координації та співпраці між різними адміністративними одиницями агломерації, особливо в частині взаємодії сільських та міських органів влади.

Упровадження заходів із захисту довкілля, збереження природних ресурсів та розвиток зеленої інфраструктури є невід'ємною складовою інклюзивного розвитку агломерацій як фактор екологічної стійкості.

Перспективи подальшого розвитку сільсько-міських агломерацій в Україні значною мірою залежать від здатності адаптуватися до нових викликів, використовуючи інноваційні підходи та технології. Реалізація окреслених пріоритетів сприятиме створенню стійких агломерацій, що забезпечать високий рівень якості життя населення як у міських, так і в сільських регіонах.

Бібліографічний список:

1. Wineman A., Alia D. Y., & Anderson C. L. Definitions of “rural” and “urban” and understandings of economic transformation. *Journal of rural studies*. 2020. №79. P. 254–268. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.08.014> (дата звернення: 22.07.2024)
2. Ananian S., Dellaferrera G. *Employment and wage disparities between rural and urban areas*. International Labour Organization, Working Paper 107 (Geneva, ILO). 2024. DOI: <https://doi.org/10.54394/LNZT9066> (дата звернення: 22.07.2024)
3. Novák N. Differences in the standards living in rural and urban areas. *Annals of Faculty of Economics, University of Oradea*. 2020. Vol. 1(1). P. 79–88. URL: <https://ideas.repec.org/a/ora/journal/v1y2020i1p79-88.html> (дата звернення: 22.07.2024)
4. Крупник А. *Агломерація як єдиний життєвий простір*. UPLAN. 2020. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/ahlomeratsiia-iaak-iedynui-zhyttievui-prostir-nastav-chas-posyliuvaty-spivpratsiu/> (дата звернення: 22.07.2024)
5. Зінченко Т. Є. Концептуальні основи формування міських агломерацій. *Ефективна економіка*. 2012. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1204> (дата звернення: 22.07.2024)

6. Uchida H., Nelson A. Agglomeration index towards a new measure of urban concentration. *Urbanization and Development: Multidisciplinary Perspectives*. Jo Beall (ed.) et al. Oxford University Press. 2010. P. 41–59. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199590148.003.0003> (дата звернення: 22.07.2024)
7. Павлов О. І. та ін. Інклюзія сільсько-міських агломерацій: світова та українська практика. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Випуск 43. С. 118–122. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/43_2022ua/22.pdf (дата звернення: 22.07.2024)
8. He Y., Zhou G., Tang C. et al. The spatial organization pattern of urban-rural integration in urban agglomerations in China: An agglomeration-diffusion analysis of the population and firms. *Habitat International*. 2019. vol. 87. P. 54–65. URL: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.04.003> (дата звернення: 22.07.2024)
9. Бойко В. Генезис поняття урбуральної території та її сутнісний вимір. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2019. № 6 (25). С. 49–55. DOI: [https://doi.org/10.37100/2616-7689/2019/6\(25\)/8](https://doi.org/10.37100/2616-7689/2019/6(25)/8) (дата звернення: 22.07.2024)
10. Павлова І. О. Структурні моделі інклюзивного розвитку сільсько-міських агломерацій України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-06> (дата звернення: 22.07.2024)
11. Лопатинський Ю.М. *Інституціональна трансформація аграрного сектора*: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.03. Київ: ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2007. 33 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2007/07lymtas.zip (дата звернення: 22.07.2024)
12. Tacoli C. *Reframing food security for an urbanising world*. International Institute for Environment and Development. 2017. URL: <https://www.iied.org/reframing-food-security-for-urbanising-world> (дата звернення: 22.07.2024)
13. Perpiña Castillo C., Vandecasteele I., Aurambout J. et al. *Urban-rural interactions and their territorial disparities*. European Commission. 2022. JRC129206. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129206> (дата звернення: 22.07.2024)
14. *Inclusive and Sustainable Territories and Landscapes Platform. Rural-urban balance*. FAO. 2024. URL: <https://www.fao.org/in-action/territorios-inteligentes/componentes/equilibrio-rural-urbano/marco-normativo-e-institucional/en/> (дата звернення: 22.07.2024)

References:

1. Wineman A., Alia D. Y., & Anderson C. L. (2020) Definitions of “rural” and “urban” and understandings of economic transformation. *Journal of rural studies*, 79, 254–268. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.08.014> (accessed July 22, 2024)
2. Ananian S., Dellaferrera G. (2024) *Employment and wage disparities between rural and urban areas*. International Labour Organization, Working Paper 107 (Geneva, ILO). Available at: <https://doi.org/10.54394/LNZZT9066> (accessed July 22, 2024)
3. Novák N. (2020) Differences in the standards living in rural and urban areas. *Annals of Faculty of Economics, University of Oradea*, vol. 1(1), pp.79–88. Available at: <https://ideas.repec.org/a/ora/journl/v1y2020i1p79-88.html> (accessed July 22, 2024)
4. Krupnyk A. (2020). *Ahlomeratsiia yak yedyni zhyttievyyi prostir* [Agglomeration as a unified living space]. UPLAN. Available at: <https://uplan.org.ua/analytics/ahlomeratsiia-iaak-iedyni-zhyttievyyi-prostir-nastav-chas-posyliuvaty-spivpratsiu/> (accessed July 22, 2024)
5. Zinchenko T. Ye. (2012). Kontseptualni osnovy formuvannya miskykh ahlomeratsii [Conceptual foundations of urban agglomeration formation]. *Efektivna Ekonomika – Efficient Economy*, vol. 6. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1204> (accessed July 22, 2024)
6. Uchida H., Nelson A. (2010) Agglomeration index towards a new measure of urban concentration. *Urbanization and Development: Multidisciplinary Perspectives*. Jo Beall (ed.) et al. Oxford University Press, pp. 41–59. Available at: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199590148.003.0003> (accessed July 22, 2024)
7. Pavlov O. I. et al. (2022) Inkluziia silsko-miskykh ahlomeratsii: svitova ta ukrainska praktyka [Inclusion of rural-urban agglomerations: global and Ukrainian practice]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, vol. 43, pp. 118–122. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/43_2022ua/22.pdf (accessed July 22, 2024)
8. He Y., Zhou G., Tang C. et al. (2019) The spatial organization pattern of urban-rural integration in urban agglomerations in China: An agglomeration-diffusion analysis of the population and firms. *Habitat International*, vol. 87, pp. 54–65. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.04.003> (accessed July 22, 2024)
9. Boiko V. (2019) Henezys poniattia urboruralnoi terytorii ta yii sutnisnyi vymir [The genesis of the concept of urban-rural territory and its essential dimension]. *Ekonomika Pryrodokorystuvannia i Stalyi Rozvytok – Environmental Economics and Sustainable Development*, vol. 6 (25), pp. 49–55. Available at: [https://doi.org/10.37100/2616-7689/2019/6\(25\)/8](https://doi.org/10.37100/2616-7689/2019/6(25)/8) (accessed July 22, 2024)
10. Pavlova I. O. (2023) Strukturni modeli inkluzyvnoho rozvytku silsko-miskykh ahlomeratsii Ukrainy [Structural models of the inclusive development of rural-urban aggregations of Ukraine]. *Problemy Suchasnykh Transformatsii. Serii: Ekonomika ta Upravlinnia – Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, vol. 7. Available at: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-06> (accessed July 22, 2024)
11. Lopatynskiy Yu. M. (2007) Instyutsionalna transformatsiia aharnoho sektora [Institutional transformation of the agricultural sector]: avtoref. Dys. ... doktora ekon. Nauk: 08.00.03. Kyiv, 33 p. Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2007/07lymtas.zip (accessed July 22, 2024)
12. Tacoli C. (2017) *Reframing food security for an urbanising world*. International Institute for Environment and Development. Available at: <https://www.iied.org/reframing-food-security-for-urbanising-world> (accessed July 22, 2024)
13. Perpiña Castillo C., Vandecasteele I., Aurambout J. et al. (2022) *Urban-rural interactions and their territorial disparities*. European Commission. JRC129206. Available at: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129206> (accessed July 22, 2024)
14. *Inclusive and Sustainable Territories and Landscapes Platform. Rural-urban balance* (2024). FAO. Available at: <https://www.fao.org/in-action/territorios-inteligentes/componentes/equilibrio-rural-urbano/marco-normativo-e-institucional/en/> (accessed July 22, 2024)